

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

28 серпня 2017 року

м. Хмельницький

№08/122-рк/к

**Про припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції**

Адміністративна колегія Хмельницького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (надалі - адміністративна колегія Відділення) розглянувши матеріали планової перевірки публічного акціонерного товариства "Хмельницькобленерго" (вул. Храновського, 11, м. Хмельницький, 29000, код ЄДРПОУ-22767506) (надалі – ПАТ "Хмельницькобленерго", Товариство) та відповідні матеріали,

ВСТАНОВИЛА:

Відповідно до Щоквартального плану-графіку проведення перевірок додержання законодавства про захист економічної конкуренції у 2017 році суб'єктами господарювання, затвердженого Головою Антимонопольного комітету України 26 грудня 2016 року, згідно з наказом в. о. голови Хмельницького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 18 квітня 2017 року №12 комісією службовців відділення проведена планова перевірка додержання законодавства про захист економічної конкуренції ПАТ "Хмельницькобленерго".

При проведенні перевірки з'ясовано, що ПАТ «Хмельницькобленерго» є юридичною особою та суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Відповідно до статті 5 Закону України «Про природні монополії» суб'єкти господарювання, які здійснюють свою діяльність у сфері надання послуги з передачі та розподілу електричної енергії віднесені до суб'єктів природних монополій. ПАТ «Хмельницькобленерго» в розумінні статті 1 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природної монополії.

ПАТ «Хмельницькобленерго» здійснює господарську діяльність на товарних ринках постачання електричної енергії за регульованим тарифом, передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами, приєднання електроустановок до власних діючих електричних мереж та включене до Зведеного переліку суб'єктів природних монополій, якій розміщений на офіційному сайті Антимонопольного комітету України www.amc.gov.ua.

ПАТ «Хмельницькобленерго» здійснює свою діяльність відповідно до Статуту, затвердженого протоколом позачергових загальних зборів акціонерів ПАТ «ЕК «Хмельницькобленерго» від 29.07.16 №25.

Відділенням проведено аналіз інших ринків, на яких діє Товариство, відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України 05.03.2002 № 49-р та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04. 2002 за № 317/6605 (далі –

Методика), із урахуванням пункту 2.2 цієї Методики, згідно з яким етапи визначення монопольного (домінуючого) становища, їх кількість та послідовність проведення можуть змінюватись залежно від фактичних обставин, зокрема особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

Об'єктом визначення щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є ПАТ «Хмельницькобленерго».

Товарні межі ринку – послуги пов'язані з наданням технічних умов на підключення споживачів та інших суб'єктів до електричних мереж, експертизою та погодженням проектно-кошторисної документації.

Територіальні межі ринку – межі власних діючих мереж на території Хмельницької області.

Часовими межами ринку визначено – 2016 рік та перший квартал 2017 року.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що в межах власних діючих мереж на території Хмельницької області протягом 2016 року та першого кварталу 2017 року на ринку надання технічних умов на підключення споживачів та інших суб'єктів до електричних мереж, експертизою та погодженням проектно-кошторисної документації здійснювало лише ПАТ «Хмельницькобленерго».

Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

Виходячи з викладеного, ПАТ «Хмельницькобленерго» протягом 2016 року та першого кварталу 2017 року займало монопольне становище на ринку надання послуг пов'язаних з наданням технічних умов на підключення споживачів та інших суб'єктів до електричних мереж, експертизою та погодженням проектно-кошторисної документації.

Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики 27.02.2014 № 170 (надалі – Постанова НКРЕКП від 27.02.2014 №170) затверджено Порядку продажу, обліку та розрахунків за електричну енергію, що вироблена з енергії сонячного випромінювання об'єктами електроенергетики (генеруючими установками) приватних домогосподарств.

У цьому порядку терміни вживається у наступних значеннях, а саме: прилади обліку це засоби виміральної техніки, у тому числі лічильники, трансформатори струму та напруги, кола обліку, які використовуються для визначення обсягу електричної енергії та величини споживання електричної потужності. Побутовий споживач електричної енергії (побутовий споживач) це фізична особа, яка використовує електричну енергію для забезпечення власних побутових потреб, що не включають професійну та комерційну діяльність, на підставі договору про користування електричною енергією з енергопостачальником.

Згідно пункту 1.3. цієї постанови побутовий споживач має право на встановлення у своєму приватному домогосподарстві генеруючої установки, призначеної для виробництва електричної енергії з енергії сонячного випромінювання, величина встановленої потужності якої не перевищує 10 кВт, але не більше потужності, дозволеної до споживання за договором про користування електричною енергією, та має право продавати енергопостачальнику таку енергію за «зеленим» тарифом в обсязі, що перевищує місячне споживання електроенергії приватним домогосподарством.

Пунктом 1.6. цього порядку передбачено, що послуги з улаштування вузла обліку надаються енергопостачальником відповідно до укладеного з побутовим споживачем відповідного договору.

У розділі III. «Облік виробленої електричної енергії» згаданого Порядку, зокрема визначено, що:

3.1. Енергопостачальник забезпечує на межі балансової належності приватного домогосподарства, що здійснює виробництво електроенергії з енергії сонячного випромінювання, улаштування в установленому порядку вузла обліку, яким здійснюється

вимірювання обсягів електричної енергії, яка відпущена в електричну мережу та яка отримана приватним домогосподарством з електричної мережі, або сальдо перетоків отриманої та відпущеної електричної енергії за календарний місяць, у тому числі за періодами часу протягом доби.

Для обліку виробленої приватним домогосподарством електричної енергії енергопостачальник використовує двонаправлений прилад обліку активної електричної енергії, що обліковує окремо обсяги відпущеної в електричну мережу та отриманої з електричної мережі електричної енергії, а також (опціонально) сальдо між ними.

Допускається використання двох однонаправлених приладів обліку із стопорами зворотного ходу, що обліковують окремо обсяги відпущеної в електричну мережу та отриманої з електричної мережі електричної енергії приватним домогосподарством за календарний місяць.

3.2. Прилад обліку має бути обладнаний інтерфейсом передачі даних про обсяги та напрямки перетоків електричної енергії. Організація каналів передачі даних, зберігання та обробка інформації здійснюються за рахунок енергопостачальника.

На проектування (облаштування) кожного вузла обліку електроенергії спожитої приватним домогосподарством і виробленої генеруючою установкою, призначеною для виробництва електричної енергії з енергії сонячного випромінювання, з можливістю обліку електроенергії згідно тарифів, диференційованих за випромінювання, з можливістю обліку електроенергії згідно тарифів, диференційованих за проміжками часу ПАТ «Хмельницькобленерго» видавалися відповідні технічні рекомендації (надалі - технічні рекомендації).

Пунктом 2 технічних рекомендацій визначено, що вузол обліку електроенергії споживача повинен забезпечити визначення обсягів споживання та виробітку електроенергії в розрахунковій точці обліку на межі балансової належності електромереж споживача та ПАТ «Хмельницькобленерго».

Згідно пункту 3 вузол обліку електроенергії на об'єкті обліку повинен включати один із варіантів лічильників електроенергії:

- LZQJ-XC (ЕМН Elektrizitatszahler Gmb H&Co.KG, номер за державним реєстром У2895-09);
- ACE 6000 (ACTARIS, номер за державним реєстром У805-04);
- ZMG 310 CR (Landis&Gyr, номер за державним реєстром У284-12) (починаючи з вересня 2016 року та протягом поточного періоду 2017 року);
- Інші багатофункціональні прилади обліку електроенергії, які віднесені до державного реєстру Держстандарту України і забезпечують облік активної та реактивної електроенергії, запис графіків навантажень в пам'ять, клас точності 0,5 або 1 (ГОСТ 30206-94), типи яких повинні бути окремо погоджені із ПАТ «Хмельницькобленерго».

У відповідності до пункту 4 лічильники електроенергії (ЕМН, ACTARIS, та інші) повинні фіксувати облікові дані у первинній базі даних лічильника кожні 30 хв. на кінець доби, на кінець місяця, параметризовані та укомплектовані:

- Оптичним інтерфейсом для локального під'єднання до комп'ютера.
- Програмним забезпеченням для локального та дистанційного доступу.
- Інтерфейсом зв'язку RS-485/RS-232 чи «струмова петля» для їх об'єднання в єдину систему обліку, підключення до контролера дистанційного доступу, до комп'ютера.

Пунктом 5 визначено, що слід забезпечити технічну можливість інтеграції вузла обліку в АСКОВ ПАТ «Хмельницькобленерго». За умови відсутності вбудованого в лічильник електроенергії модему для передачі даних, що передбачений заводом виробником, - вузол обліку електроенергії повинен включати в себе перетворювач інтерфейсів RS-485/RS-232 або CL/ RS-232 та GSM/GPRS/EDGE- модем типу MC65.

Тобто побутовим споживачем для отримання можливості продавати електроенергію за "зеленим" тарифом у технічних рекомендаціях доводилися, зокрема, які конкретно визначені моделі лічильників, перетворювачів інтерфейсів та модему мають бути для цього встановлені.

Невиконання положень визначених технічними рекомендаціями могло (може) слугувати перешкодою для реалізації права побутового споживача на продаж енергопостачальнику (ПАТ «Хмельницькобленерго») енергії виробленої генеруючою установкою, призначеної для виробництва електричної енергії з енергії сонячного випромінювання за "зеленим" тарифом, в обсягах, що перевищує місячне споживання електроенергії приватним домогосподарством.

Як було встановлено рекомендовані вузли обліку електроенергії, а саме, моделі LZQJ-XC (ЕМН Elektrizitatszahler Gmb H&Co.KG, номер за державним реєстром У2895-09), ACE 6000 (ACTARIS, номер за державним реєстром У805-04) та ACE 6000 (ACTARIS, номер за державним реєстром У805-04) та ZMG 310 CR (Landis&Gyr, номер за державним реєстром У284-12) мають вбудований у лічильник модем для передачі даних, або можливість встановлення останнього що впливає на його ціну. Одним із пунктів технічних рекомендацій визначено, що за умови відсутності вбудованого в лічильник електроенергії модему для передачі даних, що передбачений заводом виробником, - вузол обліку електроенергії повинен включати в себе перетворювач інтерфейсів RS-485/RS-232 або CL/ RS-232 та GSM/GPRS/EDGE - модем типу MC65.

Тобто, виходячи із змісту технічних рекомендацій, потенційному побутовому споживачу для отримання можливості продавати електроенергію за "зеленим" тарифом необхідно, самостійно придбати лічильник відповідного типу та окрім іншого, обов'язково забезпечити наявність перетворювача інтерфейсів RS-485/RS-232 або CL/RS-232 та GSM/GPRS/EDGE- модем типу MC65.

У відповідь на акт перевірки від 19.06.2017 №12/01-а ПАТ «Хмельницькобленерго» надало свої заперечення та зокрема повідомило, що технічні рекомендації видавалися для приватних домогосподарств лише на облаштування, а не на проектування вузлів обліку електроенергії, оскільки виконання проектних робіт для вузлів обліку фотовольтаїчних станцій приватних домогосподарств не передбачено Постановою НКРЕКП від 27.02.2014 №170. Жодних вимог до цієї категорії споживачів щодо надання проектної документації на вузли обліку не ставилося.

Товариство вважає, що технічні рекомендації в жодному разі не обмежували власників фотовольтаїчних станцій приватних домогосподарств щодо вибору вузла обліку, а надавали технічні роз'яснення по їх облаштуванню та можливість вибору із рекомендованих моделей лічильників електроенергії різних виробників (різних цінкових категорій), включаючи самостійний вибір будь-якої іншої моделі лічильника іншого виробника, який зможе забезпечити вимоги до обліку електроенергії, визначені Постановою.

Власникам станцій приватних домогосподарств надавалась можливість реалізації двох різних технічних рішень щодо облаштування вузлів обліку електроенергії шляхом встановлення:

- а) лічильників електроенергії з вбудованим модемом – засобом передачі даних, який забезпечує підключення каналу зв'язку до лічильника електроенергії;
- б) лічильники електроенергії без вбудованих засобів телекомунікації із зовнішнім модемом - засобом передачі даних, який забезпечує підключення каналу зв'язку до лічильника електроенергії.

Наявність технічного засобу передачі даних у складі вузла обліку електроенергії (вбудованого у лічильник електроенергії GSM-модема), передбачена пунктом 3 розділу 4 Постанови.

Також повідомлено, що ПАТ «Хмельницькобленерго» факти, за яких невиконання положень визначених Технічними рекомендаціями слугували перешкодою для реалізації

права побутового споживача на продаж Товариству електроенергії виробленої генеруючою установкою за «зеленим» тарифом, у практичній діяльності місця не мали.

Товариство, зазначило, що кожному споживачу (чи його представнику) надавалися роз'яснення щодо особливостей функціонування вузлів обліку електроенергії, їх призначення та необхідності дистанційного доступу. Споживач самостійно приймав рішення щодо вибору моделі лічильника та технічного рішення по забезпеченню можливості передачі даних (використання вбудованого чи зовнішнього модему). У значній кількості випадків споживачі (чи їх представники) зверталися по отримання Технічних рекомендацій для підтвердження можливості використання уже закуплених ними лічильників електроенергії.

ПАТ «Хмельницькобленерго» вважає, що споживачам надавалась можливість практичного вибору технічних рішень облаштування вузлів обліку електроенергії та моделей і виробників лічильників електроенергії із забезпеченням дистанційного зчитування облікових даних засобами АСКОЕ, а тому Товариство не може погодитися з вказаним порушенням про захист економічної конкуренції та з висновками зафіксованими у акті.

Дані заперечення не можуть бути взяті до уваги з заступних причин.

Слід відмітити, що у 2015 році ПАТ «Хмельницькобленерго» для приватних домогосподарств видавалися технічні рекомендації «на проектування» вузлів обліку електроенергії, а починаючи з 2016 року відповідно «на облаштування» вузлів обліку електроенергії.

Згідно пункту 3 частини IV постанови НКРЕКП від 25.02.2016 № 229 «Про внесення змін до Порядку продажу, обліку та розрахунків за електричну енергію, що вироблена з енергії сонячного випромінювання об'єктами електроенергетики (генеруючими установками) приватних домогосподарств» визначено, що улаштування вузла обліку, зокрема придбання, встановлення та підключення засобу обліку, обладнаного інтерфейсом передачі даних про обсяги та напрями перетоків електричної енергії (у тому числі із вбудованим або зовнішнім модемом GSM зв'язку, який є складовою локального устаткування збору та обробки даних), здійснюється електропостачальником за рахунок побутового споживача як замовника послуги з улаштування вузла обліку.

Тобто, виходячи із положень цієї постанови придбання засобу обліку обладнаного інтерфейсом передачі даних про обсяги та напрями перетоків електричної енергії (у тому числі із вбудованим або зовнішнім модемом GSM зв'язку, який є складовою локального устаткування збору та обробки даних), має здійснюється електропостачальником. Обов'язком побутового споживача, як замовника послуги з улаштування вузла обліку, є проведення розрахунку за надані послуги та компенсація інших витрат. Тому електропостачальник лише може роз'яснити побутовому споживачу, технічну сторону по облаштуванню та можливості вибору моделі лічильника, який може забезпечити вимоги до обліку електроенергії, визначені постановою НКРЕКП від 27.02.2014 №170 зі змінами, без встановлення будь-яких обов'язків або зобов'язань тощо.

Окрім того, передбачення в технічних рекомендаціях конкретних моделей та виробників вузлів обліку надає їм переваги перед іншими виробниками, вузли обліку яких не зазначені в рекомендаціях.

Слід також врахувати, що Відділенням здійснювався розгляд скарги гр. Козачок В. В. (вул. Кошарського, 52, м. Хмельницький, 29000) від 20.06.2017 на дії ПАТ «Хмельницькобленерго», які на думку заявника полягали у вчинення дій, які могли обмежити право побутового споживача, на самостійний вибір вузла обліку електроенергії для отримання можливості продавати електроенергію за «зеленим» тарифом.

У ході розгляду гр. Козачок В. В. звернувся з клопотанням щодо залишення цієї скарги без розгляду у зв'язку із вирішенням питання по суті, однак заявником до заяви було додано лист ПАТ «Хмельницькобленерго» від 14.06.2017 №04-04-707. У цьому листі

гр. Козачок В. В., зокрема, доводилося, що для укладення договору купівлі-продажу електричної енергії за «зеленим тарифом» до договору про користування електричною енергією йому слід виконати технічні рекомендації №20170609 від 09 червня 2017 р., а саме придбати один із запропонованих в даних технічних рекомендаціях прилад обліку з вбудованим модемом для передачі даних. Обґрунтованих пояснень з приводу викладеного у листі Товариства від 14.06.2017 №04-04-707 ПАТ «Хмельницькобленерго» надано не було. В кінцевому результаті гр. Козачок В. В. самостійно закупив лічильник електроенергії АСЕ 6000 з вбудованим модемом, модель якого була визначена у технічних рекомендаціях. Це свідчить про те, що технічні рекомендації, які видаються ПАТ «Хмельницькобленерго» слід вважати обов'язковими до виконання та принаймі одному побутовому споживачу для отримання можливості продавати електроенергію за «зеленим» тарифом на початковій стадії було обмежено право на самостійний вибір вузла обліку електроенергії (із вбудованим або зовнішнім модемом).

Таким чином дії, ПАТ «Хмельницькобленерго», які полягають у формуванні змісту технічних рекомендацій у такий спосіб, що обов'язок придбання вузла обліку електроенергії для продажу в подальшому електроенергії за «зеленим» тарифом може перекладатися на побутового споживача з одночасним доведенням конкретних моделей лічильників та при цьому, в окремих випадках, обмежуючи права споживача на вибір вузла обліку електроенергії (із вбудованим або зовнішнім модемом), містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем шляхом встановлення таких цін чи інших умов придбання або реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

Зважаючи на те, що вищезазначені дії ПАТ «Хмельницькобленерго» не призвели до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції з метою припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, на підставі статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»,

РЕКОМЕНДУЄ:

Публічному акціонерному товариству «Хмельницькобленерго» (вул. Храновського, 11, м. Хмельницький, 29000, код ЄДРПОУ-22767506) вжити заходи для припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем шляхом формування змісту технічних рекомендацій та інших документів, що видаються побутовому споживачу, які стосуються продажу, обліку та розрахунків за електричну енергію, що вироблена з енергії сонячного випромінювання об'єктами електроенергетики (генеруючими установками) приватних домогосподарств, у такий спосіб, щоб унеможливити перекладання на побутового споживача обов'язку придбання вузла обліку електроенергії для продажу в подальшому електроенергії за «зеленим» тарифом та без доведення конкретних моделей лічильників, з метою забезпечення права споживача на самостійний вибір необхідного вузла обліку електроенергії.

Відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Частиною третьої статті 46 Закону України “Про захист економічної конкуренції” передбачено, що за умови виконання положень рекомендації органів Антимонопольного комітету України, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

Про результати розгляду цих рекомендацій та здійснені заходи повідомити Відділення у десятиденний строк з дня їх отримання.

Голова адміністративної колегії
голова відділення

В. Олуйко